

MUINSUSKAITSEAMET

Anu Lepp

Muinsuskaitseameti Põlvamaa vaneminspektor

anu.lepp@muinsuskaitseamet.ee

Muinsuskaitseameti põhiülesanded:

❖ Pärandi kaitsmine

*järelevalve kui ohu ennetamine
tegevuste kooskõlastamine*

❖ Arendustegevus

*uuringud
kaitse alla võtmine*

❖ Nõustamine

*omanikud
spetsialistid
omavalitsused*

MUINSUSKAITSEAMET

I muinsuskaitseseadus maailmas

1666 Karl XI regendi
Hedvig Eleanora plakat

*Placat och påbudh om
gamble monumenter
och antiqviteter*

Tölge: <http://www.icomos.se/wp-content/uploads/2013/05/1666-Placat-Eng.pdf>

Tänapäeva muinsuskaitse aluspõhimõtted:

- ❖ Säilita sellisena nagu leidsid!
- ❖ Kõik ajaloolised kihistused on võrdselt olulised (autentsed).
- ❖ Restuareerimine lõppeb seal, kus hakkab oletus.
- ❖ Restaureerimine peab lähtuma ettevaatusprintsipiist ja olema tagasipööratav.
- ❖ Restaureerimise puhul peab olema vana ja uus eristatav.

Mis on pärand?

Kõik kultuuriväärtuslik, mis meieni on minevikust säilinud.

Aineine kultuuripärand

ehitis

ese

kunstiteos

tee

keskkond

Vaimne kultuuripärand

lugu

oskus/teadmine

tehnika/tööriistad

traditsioon

kultuuriruum

Mälestis on riigi kaitse alla võetud kultuuriväärtusega kinnis- või vallasasi, selle osa, asjade kogum, maa-ala või ehituslik kompleks (uue MuKSi eelnõu, § 11).

Kinnismälestised

ajaloomälestised

arheoloogiamälestised

ehitismälestised

ajaloolised looduslikud
pühapaigad

Vallasmälestised

kunstimälestised

tehnikamälestised

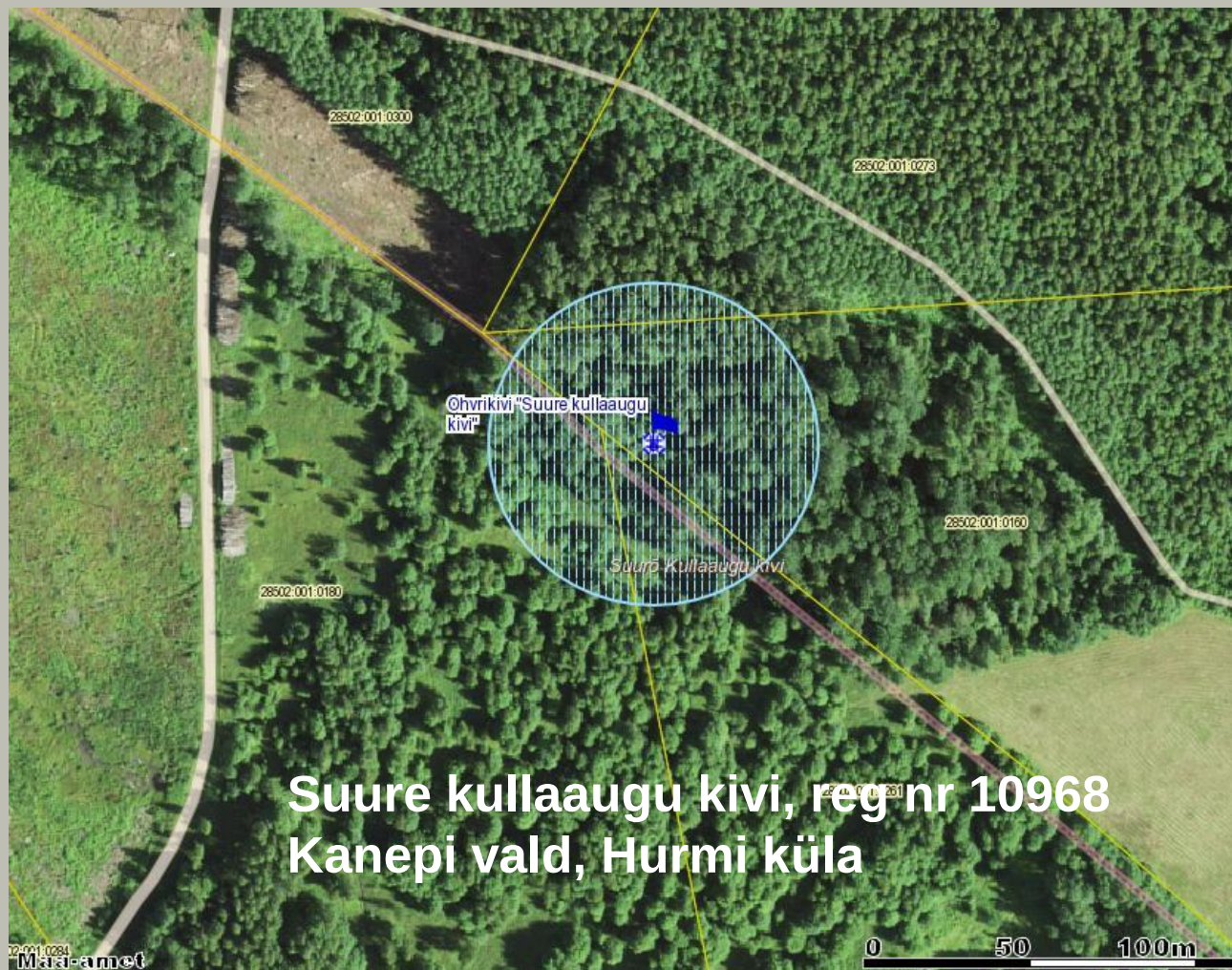
+

veealune pärand
muinsuskaitsealad
maailmapärandi objektid

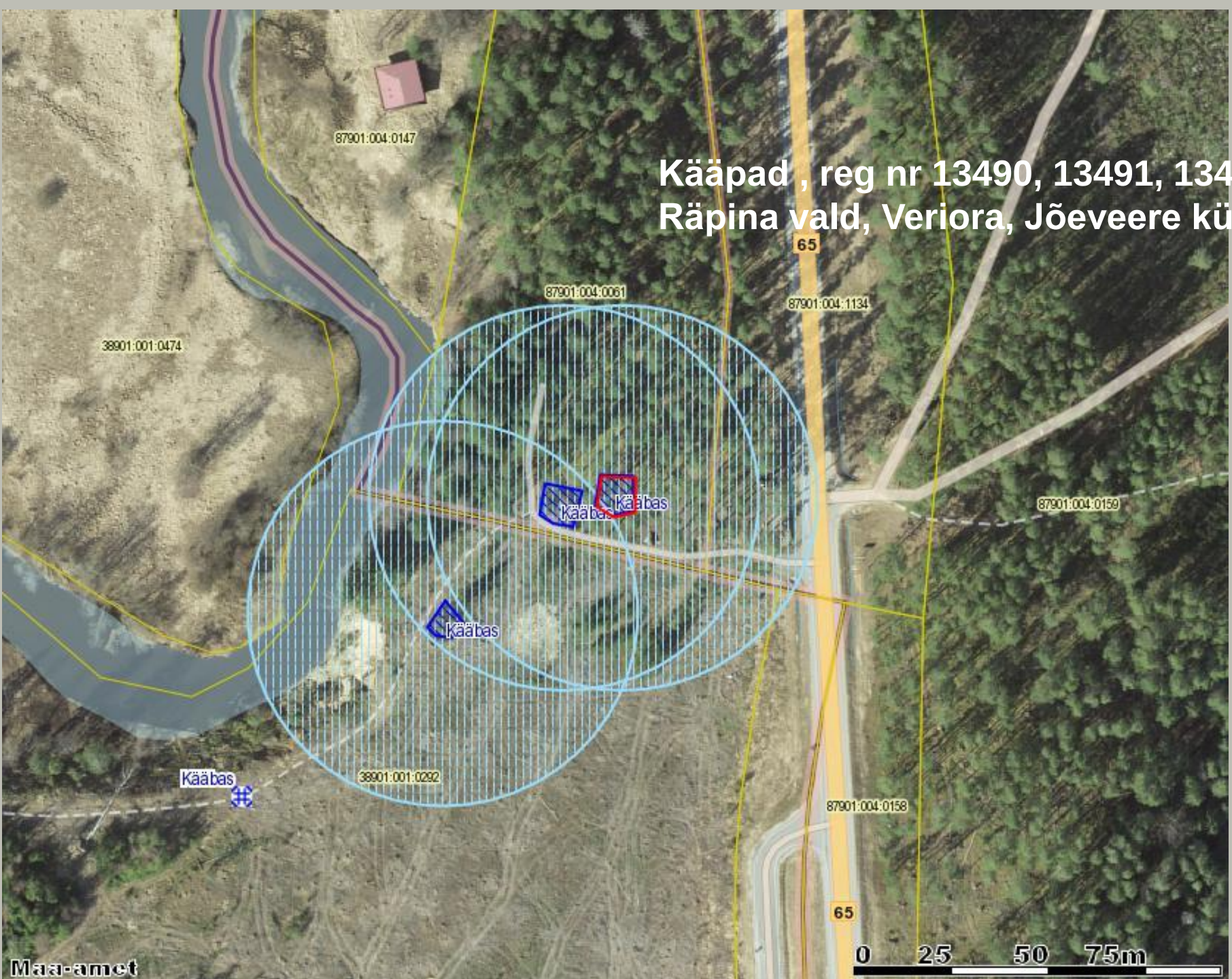

Kinnismälestise kaitseks kehtestatakse **kaitsevöönd**, millele laienevad Praeguse seaduse järgi mälestisega sarnased kitsendused.

Kui mälestiseks tunnistamise aktis ei ole märgitud teisiti, on kaitsevööndiks 50 m laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates.

Kääpad , reg nr 13490, 13491, 13492
Räpina vald, Veriora, Jõeveere küla

Uus MuKS

Kaitsevööndi ulatus määratakse igal üksikul juhul eraldi, kaaludes, mil moel see tagab kaitsevööndi eesmärgi ning kas naaberkinnisasjade osaline või täielik hõlmamine kaitsevööndisse on vajalik.

Kaitsevöönd peab tagama mälestise:

- ❖ säilimise sobivas keskkonnas
- ❖ vaadeldavuse
- ❖ ümbritseva kultuurikihi säilimise

Kaitsevöönd võib olla jagatud erinevate kitsendustega piirkondadeks. Samuti arvestatakse enam iga üksikjuhtumi vajadusi ning kohaldada võib ainult neid piiranguid, mis on konkreetse kaitsevööndi eesmärgi saavutamiseks vajalikud.

Mälestised

Kokkuvõtted

Muinsuskaitseameti
digiteeritud arhivaalid

Fotokogu

Vrakiregister

Välised registrid

XX sajandi arhitektuur

Maaehituspärandi
andmekogu

Matmispaikade
register

Muistised ja
pärimuspaigad

Militaarpärand

Avaandmed

Tere tulemast

Prindi

Kultuurimälestiste register

Registrist leiate informatsiooni kõikide Eestis riikliku kaitse all olevate mälestiste kohta. Päringute põhjal saate kindlaks teha mälestiste asukoha aadressi või katastriüksuse tunnuse järgi. Samuti saab teha päringuid mälestise registreerimisnumbri, nime ja liigi järgi.

Kodanikuna taotluste esitamiseks vajutage paremal ülal nupule Kodanikule ja sisenege süsteemi ID kaardiga või mobiil-ID-ga.

Head kasutamist!

Kultuurimälestiste riiklik register register.muinas.ee

AVALIK KESKKOND

- ❖ Eestis riikliku kaitse all olevad mälestised
 - asukoht ([link Maa-ameti kaardirakendusse](#))*
 - omanik/valdaja*
 - kirjeldus ja ajalooline ülevaade*
 - Muinsuskaitseameti digiteeritud arhivaalid, fotod*
 - mälestisega seotud kooskõlastused*
- ❖ Muud andmekogud:
 - maaehituspärandid (rehemajad, vallamajad, koolihooned)*
 - militaarpärandi objektid*
 - muistised ja pühapaigad*
 - veealune pärand*
 - XX sajandi ehituspärandid*
- ❖ Tegevuslubadega ettevõtted/spetsialistid
- ❖ Eraldatud toetused

MUINSUSKAITSEAMET

Kultuurimälestiste riiklik register register.muinas.ee

KODANIKU KESKKOND (*eeldab isikutuvastust*)

- ❖ Võimaldab teostada toiminguid isiku omandis olevate mälestistega
- ❖ Taodelda otsinguluba või kontrollida selle olemasolu

Tulevikus peaks käima kogu suhtlus mälestise omaniku ja riigi vahel läbi registri

HALDUSKESKKOND (*ametnikele*)

Kultuurimälestiste riiklikus registris arvel olevad mälestised (2018. aasta oktoobri seisuga)

Kultuurimälestiste registris on arvel **26 578 mälestist**, neist

13516 kunstimälestist

6622 arheoloogiamälestist

5253 ehitismälestist

1264 ajaloomälestist

Lisaks:

12 muinsuskaitseala

2 UNESCO maailmapärandi nimekirja kuuluvat objekti
(Tallinna vanalinn ja Struve geodeetiline kaar)

Põlvamaa mälestised (2018. aasta oktoobri seisuga)

Kultuurimälestiste registris on arvel **991 mälestist**, neist
437 arheoloogiamälestist (sh 313 kääbast)
311 kunstimälestist
208 ehitismälestist (sh 21 mõisakompleksi; 8 kirikut; 10
vesiveskit koos kõrvalhoonetega)
31 ajaloomälestist

Lisaks:

muististe ja pärimuspaikade andmekogu objektid (**945**)
maaehituse andmekogu objektid (**36** rehemaja, **25** vallamaja,
26 koolihoonet)
XX saj arhitektuuri objektid (**52**)

Mälestise omanik või valdaja saab taotleda riigieelarvelist toetust:

- ❖ mälestise hooldamiseks
- ❖ konserveerimiseks
- ❖ restaureerimiseks
- ❖ optimaalsete säilitustingimuste loomiseks
- ❖ uuringute läbiviimiseks

2017 eraldati:

- 641 197 eurot hoonete korrastamiseks
- 65 679 eurot väärtuslike detailide uurimiseks ja konserveerimiseks.

Uue MuKSi eelnõu järgi hakatakse katma eelkõige neid kulusid, mis tulenevad objekti mälestiseks olemisest.

2019: 1,4 miljonit eurot hüvitisteks uuringute ja järelevalve kulude katmisel.

Taotluste esitamise tähtaeg on iga aasta 30. septembril.

Taotluste hindamine

maakonnainspektor (hinnang) → MKA komisjon (pingerida)

- ❖ mälestise seisund ja kavandatavate tööde asjakohasus
- ❖ kavandatavate tööde edasilükkamatu iseloom
- ❖ mälestise kultuuriline ja ajalooline väärtus (sh avalikkusele kättesaadavus ja funktsioon)
- ❖ taotluse üldine kvaliteet ja rahaline põhjendatus
- ❖ taotluse teostatavus ja jätkusuutlikkus

Muinsuskaitseameti koduleht: <https://www.muinsuskaitseamet.ee>

❖ Vajalik info ja blanketid enne töödega alustamist vajalike lubade jaoks
Avaleht ➤ Kultuurimälestised Eestis ➤ [Enne töödega alustamist](#)

❖ nõuanded mälestise omanikele
[Omaniku käsiraamat](#)

❖ nõuanded projekteerijale ja ehitajale
[Hooneosade näidislahendused](#)
[Näidisdokumentatsioon ja juhendid](#)

**Konserveerimis-, restaureerimis- ja
ehitustööde tegemiseks mälestisel või muinsuskaitsealal on
vaja kõik kavandatavad tööd Muinsuskaitseametiga
kooskõlastada!**

<https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/kooskolastamine-ulevaade>

Ehitamine - ehitusseadustiku § 4 lg 1 järgi on ehitamine ehitise püstitamine, rajamine, paigaldamine, lammutamine ja muu ehitisega seonduv tegevus, mille tulemusel ehtis tekib või muutuvad selle füüsilised omadused. Ehitusseadustikus puudub restaureerimise mõiste

Hooldamine - järjepidev tegevus mälestise ja muinsuskaitseala seisundi korrashoidmiseks.

Remont - tegevus mälestise seisundi parandamiseks. Siinkohal on tingimuseks, et remondiga ei muudeta mälestise ilmet, konstruktsioone, mahtusid ega detaile. Kõik muu tegevus, mis väljub remondi mõistest, on eelnõu kohaselt kas ehitamine, restaureerimine või konserveerimine. Muinsuskaitseameti veebilehel leiab juhendi mälestisel ja muinsuskaitseala ehitisel hooldus- ja remonttööde tegemiseks.

Hooldus- ja remonttöödeks pole Muinsuskaitseameti kirjalikku luba ega kooskõlastust vaja, samuti ei pea olema pädevustunnistust töid teostaval isikul!

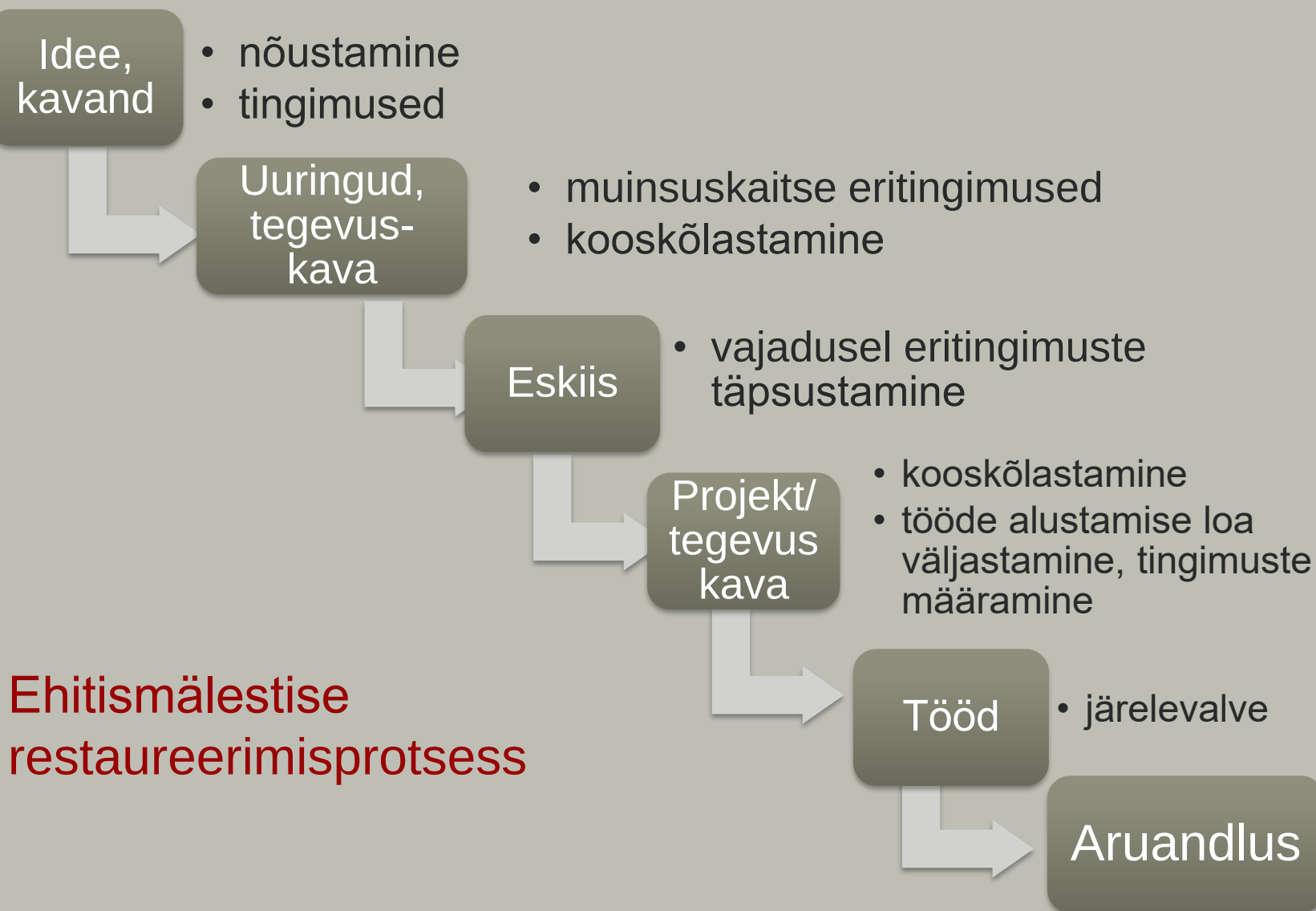

Restaureerimine (ka konserveerimine) - otsene tegevus kahjustatud või halvenenud seisukorraga asja osas, eesmärgiga fikseerida asja seisund, eemaldada või taastada vajadusel selle osi, austades sealjuures asja esteetilist, ajaloolist ja füüsilist terviklikkust.

Restaureerimise eesmärgiks peab olema asja potentsiaalse terviklikkuse taastamine seni, kuni see on võimalik kunstilise või ajaloo võltsimiseta. Seepärast peab olema puuduvate osade taastamine teaduslikult põhjendatud.

Muinsuskaitseseaduses kasutatav restaureerimise mõiste võib teatud juhtudel hõlmata ehitusseadustikus kasutatava rekonstrueerimise ehk ümberehitamise sisulist tähendust, kuid laiemas pildis ei ole konserveerimine ja restaureerimine võrdsustatavad ehitamisega. Restaureerimine, konserveerimine ja remontimine võivad osaliselt kattuda ehitamise mõistega, kui mälestiseks on ehitis.

Mälestist konserveerides, restaureerides ja ehitades tuleb kasutada eeskätt algupäraseid materjale ning traditsioonilisi töövõtteid ja tehnoloogiaid!

Ehitismälestise
restaureerimisprotsess

Eraisikute ja ettevõtete tegevusload

uus MuKS

vastutava spetsialisti pädevustunnistus

- ❖ Ehitusprojekti ja tegevuskava koostamine
- ❖ Uuringukava koostamine, uuringu läbiviimine
- ❖ Konserveerimine, restaureerimine
- ❖ Järelevalve

Pädevustunnistust taotleval isikul peab olema

- ❖ vastava tegevusala kõrgharidusega, tegutsenud vähemalt 4 viimast aastat, läbinud täiendkoolituse.
- ❖ Tunnistus kehtib 5 aastat

Mälestise rikkumine

võib olla

tegevus või **tegevusetus,**

mille tõttu halveneb mälestise, ehitise või selle osa seisund või see hävib.

Mälestise kahjustamisel ei ole võimalik kahju ümber arvestada rahaliseks kahjuks ning kahju ulatuse hindamisel tuleb lähtuda teissugustest kriteeriumitest, milleks on mälestise autentsuse ja potentsiaalse terviklikkuse taastamise võimalikkus, arvestades rikkumisega tekitatud muutuste ulatust.

Oluline kahju - rikkumisega tekitatud kahju on oluline, kui mälestise autentsust on kahjustatud, kuid selle potentsiaalne terviklikkus on taastatav ilma kunstilise või ajaloo võltsimiseta

Suur kahju – mälestise autentsust on märkimisväärselt kahjustatud ning selle terviklikkuse taastamine eeldab ühe või mitme kultuuriväärtusliku osa asendamist koopiaga või rekonstrueerimist.

Joosu mõisa kõrtsihoone. Foto: Jaan Vali, 2002

Joosu mõisa kõrtsihoone. Foto: Anu Lepp. 2018

Räpina mõisa tall-tõllakuur. Foto: Viktor Lõhmus. 2011

Räpina mõisa tall-tõllakuur. Foto: Ülle Jukk. 2013

Joosu mõisa peahoone. Foto: Veljo Ranniku. 1971

Joosu mõisa peahoone. Foto: Anu Lepp, 2018

Rosma küla vaade, esiplaanil vesiveski laut ja elamu. Foto: Jaan Vali, 1999

Rosma küla vaade, esiplaanil vesiveski laut ja elamu. Foto: Anu Lepp, 2018

Aitäh kuulamast!

Anu Lepp

Muinsuskaitseameti Põlvamaa vaneminspektor

anu.lepp@muinsuskaitseamet.ee